

Милош Миликић

КОМУНИСТИ ОПШТИНА ПОЉА И МОЈКОВАЦ НА ОПШТИНСКИМ ИЗБОРИМА 1936. ГОДИНЕ

Општина Поља среза колашинског и општина Мојковац среза бјелопољског, које данас чине општину Мојковац, 1936. припадале су Зетској бановини. Становништво обје општине бавило се углавном земљорадњом и надничењем, јер радника није било. Према неким мјерилима, из предратне Југославије у општинама Поља и Мојковац богатијих људи није било. Прено 90% су били сиромашни сељаци који нијесу могли да се са својих имања прехране, већ су морали да стварају допунске зараде. Ти људи су од јануара или фебруара морали да купују жито да би прехранили своју породицу. Био је то мукотрпан посао, пун неизвјесности и бриге да ли ће се жито купити и да ли ће се породица прехранити. Они најсиромашнији су често били жељни да се добро наједу.

Прије одржавања избора за општинску управу у новембру 1936. у општини Поља, односно у селима Подбишћу и Бјелојевићима, постојала је партијска ћелија.

У вријеме новембарских избора 1936. у Мојковцу су дјеловала само два члана КПЈ (Бошковић и Миликић), али су они имали несебичну помоћ од свих комуниста из Подбишко-бјелојевићке ћелије.

У обје општине је, од грађанских партија, једино била организована ЈРЗ као режимска партија. Оне су имале општинске одборе ЈРЗ. У пољској општини предсједник ЈРЗ је био Секуле Бошковић, а секретар Трифун Мишнић. У мојковачкој општини је предсједник био Ристо Вуковић, а секретар Милан Палевић. Одбори су имали из сваког села по 1 одборника, који су у неким селима били једини чланови ЈРЗ. Политички рад (у народу) одбора ЈРЗ се није ни из далека осјећао као рад комуниста. Они у неким селима пољске општине нијесу смјели ни да закажу зборове или да држе

говоре. Комунисти су могли у сваком селу говорити без бојазни да им се било ко енергичније супротстави од присталица ЈРЗ или становништва.

Међу људима наклоњеним режиму и припадницима ЈРЗ није било, сем изузетно, образованих, интелегентних и способних људи, каквих је било међу комунистима. У Пољима су такви били дугогодишњи предсједник општине Лазар Томовић, мајор Секуле Бошковић, општински дјеловођа Јагош Шћепановић и дјеловођа Анђелић. У Подбишћу је био учитељ Раде Радовић, а у Мојковцу Милан Палевић, учитељ, и Ристо Вуковић, трговац. У Прошћењу је био Тома Станић, син чувеног јунака и дугогодишњи предсједник општине у Мојковцу, родом из највећег села у општини – Прошћења. Једино је Станић имао цијело село за собом, док су остали имали у обје општине у неким селима по пар присталица. Омладина је у највећем броју била лијево оријентисана и напредна.

Владајући режим је општинским изборима посветио велику пажњу. Преко штампе и радија је популарисао те изборе, приказујући их као знак велике демократичности у друштву. Штампа је била пуна чланака о изузетној важности избора општинских управа и општина као „малих држава“ чије су компетенције многобројне и важне. У многим се чланцима помиње општинска самоуправа и самосталност општине у рјешавању многих питања од животног интереса становништва. Преко штампе су популарисане поједине личности ЈРЗ, а и странка као прогресивна и носилац напретка у општини и друштву.

Заиста, општинска управа је 1936. имала могућности да смањи или повећа општински прирез или порез, уводи трошарину на поједине артикле или врсте робе, снизује неке таксе, издаје или одузима дозволе за поједине дјелатности итд. То су биле значајне полуге у рукама општинске управе, којима је могла вршити притисак на ионако сиромашно становништво. Због тога је и КПЈ посвећивала изузетну пажњу изборима за општинске управе, посебно избору предсједника општине. Заузет је став да се за предсједника кандидује комуниста гдје постоје услови за његов избор, а тамо гдје то није могуће да се подрже опозициони кандидати. Познато је да је власт успоставила низ ограничења како на власт не би дошли комунисти или њихови симпатизери. Кандидатске листе су одобравали срески судови на основу одређених критеријума по којима комунисти нијесу смјели бити кандидовани. Одржавање избора је одобравао министар унутрашњих дјела, а датум одређивао бан. Изборно мјесто је обавезно обезбјеђивала жандармерија са бајонетима на пушкама, а гласање је било јавно.

У току предизборне кампање одржано је неколико зборова у Мојковцу и Пољима, у Прошћењу и свим селима пољске општине. Зборове по селима општине Поља одржавали су углавном комунисти, агитујући за опозиционог кандидата и симпатизера КПЈ Милана Видаковића. За зборове је било потребно званично одобрење власти, али су одобрења тражена само за оне зборове који су одржавани у општинским центрима Пољима и Мојковцу. Пошто су одобрења за опозиционе зборове тешко добијана, комунисти су заједно са опозиционерима долазили на зборове одобрене јерезовцима и тако те зборове претварали у опозиционе.

Партијска ћелија је пред сваки збор одржавала партијски састанак на којему су прецизирани сви детаљи и поступци комуниста, па чак и увјежбаван говор који је требало одржати и пароле које је требало на одређеним мјестима узвикивати. Тако до детаља припремљени, зборови су одлично успијевали.

У општини мојковачкој комунисти су подржали опозиционог кандидата Божа Томовића, кафеџију, а ЈРЗ је истакла Радивоја Мрдовића, угледног и бистрог сељака из Прошћења. Ово је био лукав потез ЈРЗ, јер су знали да ће сви Прошћенци гласати за Прошћенца, без обзира на чијој је листи. Из Прошћења је било више од 1/3 свих гласача општине Мојковац. Одобрење за кандидовање на листи опозиције у мојковачкој општини добио је и Милисав Пејовић, кафеџија из Мојковца. На наговор комуниста је одустао и тако створио услове да све гласове опозиције добије Боžo Томовић. Тако је Боžo Томовић добио 188, а Радивоје Мрдовић 282 гласа. Мрдовић, јерезовац, остао је на дужности предсједника општине мојковачке све до капитулације Краљевине Југославије. Мрдовић је био веома толерантан према комунистима и омладини, па су га италијанске власти смијениле и поставиле Радисава Крговића.

У општини Поља побиједио је симпатизер, а нешто касније члан КПЈ Милан Видаковић, земљорадник из Бистрице. Кандидат на листи ЈРЗ био је Лазар Томовић. Свјесни бројности и снаге опозиције, односно комуниста, јерезовци су наговорили Милована Зиндовића да се кандидује и тако умањи шансе Видаковића.